

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101260

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-11-2023

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тимошенко Наталя Іванівна

2. Natalia Tymoshenko

Кваліфікація: д.філософ, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6647-016

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Теорія та історія мистецтва

Дата захисту: 06-11-2023

Спеціальність за освітою: "Образотворче мистецтво", професійна кваліфікація «мистецтвознавець з образотворчого мистецтва, критик, дослідник, викладач»

Місце роботи здобувача: Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»

Код за ЄДРПОУ: 21657170

Місцезнаходження: вул. Лаврська, 19, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ

23.103.011_ID2223

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18, 18.71, 18.71.91, 18.07

Тема дисертації:

1. "Проблематика жанрів фігуративного народного малярства Центральної України I половини XX століття (на прикладі аналізу творчості окремих майстрів)".
2. The Problems of Genres of Figurative Folk Painting of Central Ukraine in the First Half of the Twentieth Century (On the Example of the Analysis of Creativity of Separate Masters).

Реферат:

1. Дисертація присвячена проблематиці жанрів фігуративного народного малярства Центральної України першої половини XX століття. Головною метою цієї роботи – є дослідження жанрової специфіки та стилістичної різноманітності народної картини, портретного живопису Г. Ксьонза та П. Ярмоленка. Фігуративний народний живопис у сучасному мистецтвознавстві недостатньо систематизований, його художньо-стилістичні та формально-пластичні особливості вичерпно не досліджено, а сучасні теоретичні положення мистецтва наїву, кітч та самодіяльного мистецтва, у дискурсі якого перебуває живопис, недостатньо висвітлені. З метою вирішення зазначених проблем, твори систематизовані за жанрами,

описана жанрова специфіка народної картини, розкриті тематичне коло зацікавлень народних майстрів, установлений вплив професійного живопису та фотографії на їхню творчість. У процесі вивчення наукових джерел встановлено, що на початку ХХ ст. К. Шероцький вивчав народне малярство комплексно, паралельно аналізуючи оздоблення помешкань селян та міщан, що відображали культуру, побут та світоглядні цінності мешканців (1914). Твори в жанрі портрета розглядали Д. Щербаківський та Ф. Ернст (1925), П. Білецький (1981), В. Рубан (1984). Із невідворотними, поступовими демократичними перетвореннями, починаючи із 1970-х, завдячуючи, зокрема, В. Василенко (1974), поштовхуються дослідження традиційної народної творчості. Доведено, що термін «примітив» застарів, утратив узагальнювальне значення та стосується виключно первісного мистецтва. У парадигмі визначення «примітив» працювали українські дослідники О. Клименко (1996), О. Найден (1996), О. Корсакова (2008). О. Найден увів термін «базарна картина» (1996). Щодо терміна «наїв», то його розробив та окреслив основні риси О. Біхалі Мерин (1984). Він же ввів визначення «інситне мистецтво». Одне з розгорнутих досліджень мистецтва наїву у Франції здійснив Р. Тільмані (1984) на замовлення М. Фурні, колекціонера наївного мистецтва. Проблема застосування термінології неінституційного мистецтва в США присвячена стаття Д. Бенедетті (2000). До мистецтва самоуків схильні застосовувати термін «наїв» Л. Орел (2003), В. Старченко (2007), Н. Бродська (2007), Д. Кан (2014), О. Богомолець (2015). Наївному мистецтву, з погляду термінологічної лексики, присвячено дослідження М. Селівачова (2022). Т. Гундорова здійснила фундаментальне дослідження кітч (2008), її спостереження доповнили О. Муха (2013) та О. Чаплинська (2014). Самодіяльному мистецтву присвячено наукову розвідку Л. Карпової (2013). Порівняння трактування термінів здійснено за довідниковими, енциклопедичними, словниковими виданнями України, країн Західної Європи, Канади та США. Зображальні принципи та жанрову різноманітність народної картини досліджено за матеріалами вітчизняних та зарубіжних видань. Наукова новизна полягає в тому, що вперше введено до наукового обігу невідомі твори народного малярства з державних та приватних колекцій у широкому жанровому і стилістичному різноманітті. Вони доповнюють уявлення про народне малярство як явище. Живописні твори, що залишилися поза межами цього дослідження внаслідок кількісної неосяжності, потребують подальшого вивчення, атрибуції, системного підходу, класифікації за видами мистецтва, типології за сюжетами, ідейно-художнього аналізу та інтерпретації. Проаналізовано у жанровому, стилістичному та тематичному багатоманітті живописні народні картини з провідних музейних установ України, зокрема Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», Національного музею архітектури та побуту України, Полтавського художнього музею, Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», що загалом формує достатньо цілісне уявлення про народне малярство Центральної України першої половини ХХ ст. Стилiстично народна картина має риси, властиві наїву, кітч, декоративно-прикладному, самодіяльному мистецтву. У науковій роботі вперше опубліковано і введено до наукового обігу зібрання робіт Г. Ксьонза з Миргородського краєзнавчого музею, окремі роботи з Полтавського художнього музею і Музею архітектури та побуту України, а також архівні матеріали, присвячені життю П. Ярмоленка, з архівів Київської області, Центрального державного історичного архіву України, з експедиційних музейних нотаток Г. Щупак, головного зберігача НЦНК «Музей Івана Гончара». До джерельної бази належать записані інтерв'ю з професором Л. Міляєвою, дослідником К. Скалацьким та колекціонером С. Козловим. Здійснена дослідницька робота може бути застосована в науково-дослідній мистецтвознавчій практиці, науково-методичній, експозиційній, виставковій, фондово-обліковій музейній роботі; для подальшого музейного і приватного колекціонування; для педагогічної та лекційної роботи; для розвитку сучасного живопису у формотворчих, аксіологічних аспектах, набуття української етнічної самобутності та національного колориту, а також у інших перспективних дослідженнях народного малярства.

2. The thesis is devoted to the problems of genres of figurative folk painting of Central Ukraine in the first half of the twentieth century. The main objective of this work is to explore the genre specificity and stylistic diversity of folk picture, portrait painting by H. Ksionz and P. Yarmolenko. Figurative folk painting in modern art history is not sufficiently systematized, its artistic-stylistic and formal-plastic features are not exhaustively studied, the modern theoretical provisions of naive art, kitsch, amateur art, with painting in the discourse, are not sufficiently covered.

In order to solve the above problems, works were systematized by genre, the genre specificity of the folk picture was described, the thematic circle of interests of folk masters was revealed, the influence of professional painting and photography on their creative work is established. In the process of studying scientific sources, it was established that at the beginning of the twentieth century, K. Sherotskyi studied folk painting in its entirety, while analysing the decoration of dwellings of peasants and townspeople, which reflected the culture and way of life, as well as ideological values of the inhabitants (1914). Works in the portrait genre were studied by D. Shcherbakivskyi and F. Ernst (1925), P. Biletskyi (1981), V. Ruban (1984). Research into traditional folk art has been revived since the 1970s, with the inevitable, gradual democratic transformations, thanks, in particular, to V. Vasylenko (1974). It was proved that the term primitive was outdated, lost its generalized meaning, and referred exclusively to primitive art. Such Ukrainian researchers as O. Klymenko (1996), O. Naiden (1996), O. Korsakova (2008) worked in the paradigm of the definition of primitive art. O. Naiden coined the term market picture (1996). As for the term naive, it was developed and outlined by O. Bihalji-Merin (1984). He also introduced the definition of insite art. P. Tilmani (1984), on request of M. Fourny, a collector of naive art, carried out one of the most extensive studies of naive art in France. An article by D. Benedetti (2000) is devoted to the problems of applying the terminology of non-institutional art in the United States. L. Orel (2003), V. Starchenko (2007), N. Brodska (2007), D. Kan (2014), and O. Bohomolets (2015) tend to apply the term naive to the art of self-taught persons. M. Selivachov (2022) is devoted to naive art, from the point of view of terminological vocabulary. T. Hundorova carried out a fundamental study of kitsch (2008); her observations were supplemented by O. Mukha (2013) and O. Chaplynska (2014). The scientific intelligence of L. Karpova (2013) was devoted to amateur art. Comparison of the interpretation of terms was carried out according to reference, encyclopedic, and lexicographic editions of Ukraine, countries of Western Europe, Canada, and the United States. The depictive principles and genre diversity of folk picture was investigated based on the materials of domestic and foreign publications. The scientific novelty is provided by unknown works of folk painting from public and private collections in a wide genre and stylistic diversity introduced for the first time into scientific circulation. They complement the idea of folk painting as a phenomenon. The work analyses in genre, stylistic, and thematic diversity the picturesque folk pictures from the leading museum institutions of Ukraine, in particular, the Ivan Honchar Museum National Centre of Folk Culture, the National Museum of Folk Architecture and Life of Ukraine, the Poltava Art Museum, National Historic-Ethnographic Reserve 'Pereyaslav', as well as from many private collections, which in general forms a fairly holistic idea of folk painting of Central Ukraine in the first half of the 20th century. Stylistically, the folk picture has features inherent in naive art, kitsch, decorative and applied art, amateur art. In the scientific work, the collection of works by H. Ksionz from the Myrhorod Local Lore Museum, individual works from the Poltava Art Museum and the Museum of Folk Architecture and Life of Ukraine, as well as archival materials devoted to the life of P. Yarmolenko, from the archives of Kyiv Region, the Central State Historical Archives of Ukraine, from the expeditionary museum notes of H. Shchupak, the head of conservation for the Ivan Honchar Museum National Centre of Folk Culture, were first published and introduced to scientific circulation. The research work carried out can be used in scientific research art history practice, scientific and methodological, exposition, exhibition, collection-accounting museum work; for further museum and private collection; for pedagogical and lecture work; for the development of modern painting in formative and axiological aspects, the acquisition of Ukrainian ethnic identity and national identity, as well as in other advanced studies of folk painting.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121 U 111260

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Тимошенко, Н. І. (2021). Проблематика мистецтвознавчої термінології народного малярства України кінця XIX – XX століття. Народознавчі зошити. 1(157), 111–118. <https://doi.org/10.15407/nz2021.01.111>
- 2. Тимошенко, Н. І. (2021). Портретний живопис Панаса Ярмоленка, як рефлексія фольклору. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 35, 76–86. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-12>
- 3. Тимошенко, Н. І. (2022). Збірка іконопису в Музеї Івана Гончара: спадкоємність традицій колекціонування. Мистецтвознавчі записки, 41, 34–39. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.41.2022.262945>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: розвиток освіти, науки та креативної економіки, яка заохочує соціальне залучення, культурне різноманіття та всебічний розвиток людини, соціуму, суспільства та нації в цілому.

Охоронні документи на ОПВ:

Літературні та художні твори

Всі досліджувані у дисертації твори використовуються згідно ст.444 ЦК України та ст. 22 п.2.1, 2.2, 2.14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» із змінами, внесеними згідно із Законами № 2849-ІХ від 13.12.2022, № 2974-ІХ від 20.03.2023 про випадки правомірного використання твору без згоди автора.

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мазур Вікторія Павлівна
2. Viktoriya P. Mazur

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1365-7581

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Луковська Ольга Ігорівна
2. Olga I. Lukovska

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8175-479X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Українська академія друкарства

Код за ЄДРПОУ: 02071004

Місцезнаходження: вул. Під Голоском, буд. 19, Львів, 79020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дундяк Ірина Миколаївна
2. Iryna M. Dyndyak

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8175-479X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Код за ЄДРПОУ: 02125264

Місцезнаходження: вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область, Івано-Франківськ, 76008, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ревенок Наталія Миколаївна
2. Nataliia M. Revenok

Кваліфікація: к. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1852-186X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денисюк Ольга Юріївна

2. Olga J. Denysiuk

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8196-8608

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Селівачов Михайло Романович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Селівачов Михайло Романович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кашшай Олена Степанівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна